

NOTA

Programma van maatregelen

HEULE LIJSTERNEST (prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Bert MESTDAGH

Projectcode: 2021A154

Projectcode:	2021A154
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove nv
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Locatiegegevens:	Heule (Kortrijk) Lijsternest
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	Xmin: 70984 Ymin: 170430 Xmax: 71210 Ymax: 170287
Kadastergegevens:	Heule, Afdeling 8, Sectie H, nr. 533c3, 536r5
Begindatum onderzoek:	22/02/2021
Einddatum onderzoek:	23/02/2021
Relevante termen thesauri:	Landelijk, Heule, Kortrijk bodemonderzoek, vooronderzoek, proefsleuvenonderzoek, ijzertijd, Romeinse periode
Alle betrokken actoren:	Bert Mestdagh (veldwerkleider), Siel Leemans (projectleider), Jana Bas (ervaren veldtechnicus)
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

- **Aanleiding vooronderzoek**

→ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek (zie bekrachtigde archeologienota 2018D254/ID14173¹)

- **Resultaten vooronderzoek**

→ zie het verslag van resultaten landschappelijk booronderzoek (projectcode 2020E126)

→ zie het verslag van resultaten verkennend booronderzoek (projectcode 2020E148)

→ zie het verslag van resultaten waarderend booronderzoek (projectcode 2019A144)

→ zie het bijgevoegde verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek (projectcode 2021A154)

- **Gemotiveerd advies**

Op basis van de uitgevoerde bureaustudie (zie bekrachtigde archeologienota 2018D254/ID14173)² kon de aanwezigheid van een archeologische site niet worden uitgesloten. Teneinde een antwoord te kunnen formuleren op de vooropgestelde vraagstelling van het bureauonderzoek werd een archeologisch traject opgesteld. In eerste instantie werd een landschappelijk, verkennend booronderzoek en waarderend booronderzoek uitgevoerd (2020E126, 2020E148 en 2019A144)³. Uit de gegevens van de waarderende boringen werden geen aanwijzingen gevonden voor het aantreffen van een steentijdartefactensite. Wel werd in zowel het verkennend als waarderend booronderzoek aardewerk opgeboord uit de periodes vanaf de metaaltijden. Een proefsleuvenonderzoek moest vervolgens meer licht werpen op een mogelijke sporensite die zich in de ondergrond bevond.

De oppervlakte van het plangebied bedraagt 1,37 ha, maar er zijn enkel binnen een zone van 6772 m² bodemingrepen gepland (na uitsluiting van een zone betrof dit nog 6000 m²). Daarom beperkte ook het archeologisch onderzoek zich tot deze bedreigde

---

¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/14173>

² HEIRMAN & WILLAERT 2018.

³ LEGRAND P., LEEMANS S. 2021; MESTDAGH B., 2021; LEEMANS S., 2021.

delen, 12,5% daarvan werd door middel van acht proefsleuven en enkele uitbreidingen en kijvensters verdiept tot op het archeologische relevante niveau. Om de bodemopbouw te registreren werden zes bodemprofielen geregistreerd. Dit toonde een opbouw van een A1/A2-, B- en C-horizont.

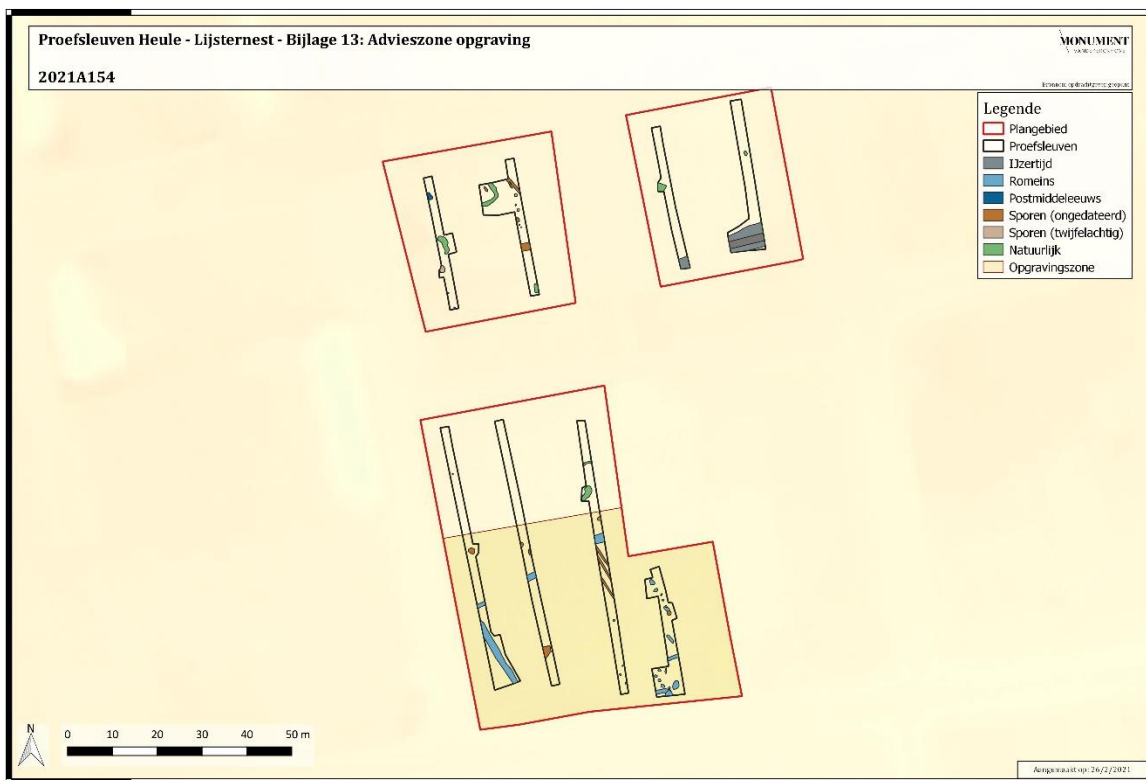
Binnen het plangebied werden verspreid over het terrein archeologische sporen aangetroffen. In de noordwestelijke zone waren de meeste sporen erg twijfelachtig. Het gaat hierbij om slechts drie archeologische sporen bestaande uit twee greppels en een kuil, de overige aangeduide sporen zijn te relateren aan bodemkundige processen, bioturbaties of plaatselijke een iets diepere bewaring van de B-horizont (of verbruining). De aangetroffen archeologische sporen in het zuidwesten van het plangebied maken duidelijk deel uit van een sporencluster. Op basis van de ruimtelijke ligging gaat het waarschijnlijk om de sporen van één of meerdere structuren. Bovendien bevindt deze cluster zich binnen een door greppels omsloten zone. Dit wijst er op dat er tijdens de Romeinse periode een erf werd ingericht. Waarschijnlijk was voorafgaand aan dit erf ook al bewoning in de directe omgeving van het terrein. Een aanwijzing vormt een greppel in het noordoosten van het terrein. In de onderste vulling werd een groot fragment van een pot gevonden, deze werd gedateerd tijdens de late ijzertijd. Echter konden er geen andere sporen hier mee in verband worden gebracht, mogelijks bevinden de gelijktijdige sporen zich onder de zuidelijker gelegen bewoning of onder de aanpalende straat.

Slechts één spoor vertegenwoordigt de recentere periode. Een postmiddeleeuwse kuil is mogelijk met een vliegveld in verband te brengen dat tijdens WOI in de buurt van het plangebied werd aangelegd.

Concluderend wordt er een verder onderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een vlakdekkende opgraving geadviseerd in het zuidelijke deel van het plangebied met een totale oppervlakte van 2400 m². De richtlijnen voor een vlakdekkende opgraving kunnen gevolgd worden in het programma van maatregelen.

- **Planafbakening**

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 1,37 ha. Het gebied waar door de initiatiefnemer bodemingrepen worden voorzien is 6772 m² groot. In het zuidelijke deel van het plangebied werd een waardevolle archeologische site vastgesteld (ter hoogte van proefsleuven 5 tot 8). Het is een deel van een Romeins erf dat in het noorden en westen afgebakend wordt door een greppel. De zone die geselecteerd werd voor een vlakdekkende opgraving, heeft een oppervlakte van 2400 m² (Figuur 1 en bijlage 13 van het verslag van resultaten).

Figuur 1: De resultaten van het proefsleuvenonderzoek met aanduiding van de op te graven zone.

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen wat de exacte aard en omvang is van de archeologische site die werd aangetroffen in de bodem. Kennis daarvan kan bijdragen tot een beter begrip van de geschiedenis van de regio. Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

- Hoe is de bodemopbouw en heeft dit invloed op de bewaring van de sporen?
- Stammen de archeologische sporen en artefacten uit één of meerdere perioden?
- Wat is de aard van de archeologische site, sporen en/of artefacten (bewoning, funerair, ambachten,...)?
- Zijn er (gebouw)structuren herkend en maken deze deel uit van één of meerdere erven?
- Indien er gebouwen werden herkend, zijn die binnen gekende typologieën in te passen? En hoe verhouden ze zich tot de bouwtraditie binnen de regio voor deze periode?
- Hoe past de vindplaats binnen het regionale landschap uit deze specifieke periode? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit dezelfde periode of heeft de site een afwijkend karakter?
- Is er tijdens de archeologische opgraving informatie verkregen over de vegetatie binnen en rond de site en wat zegt dit over de menselijk activiteiten in de omgeving?
- Hoe past de materiële cultuur binnen de gekende typologieën van de regio?
- Kan op basis van de aangetroffen sporen een verwachtingspatroon voor de omliggende percelen opgemaakt worden?

- **Plan van aanpak**

De geselecteerde zone wordt onderzocht aan de hand van een vlakdekkende opgraving. Hiertoe dient een deel van de nog aanwezige vegetatie te worden verwijderd. De begroeiing is niet van die aard dat het een impact zal hebben op de archeologische resten in de ondergrond en kan dus zonder begeleiding van een archeoloog worden uitgevoerd. In overleg met de aannemer kan het verwijderen ook gebeuren bij het verdiepen naar het archeologische vlak. Ideaal wordt de opgraving uitgevoerd in één groot opgravingsvlak omdat de aangetroffen cluster zich centraal in de op te graven zone bevindt. Indien dit praktisch niet haalbaar is, kan ook in verschillende werkputten worden gewerkt met die verstande dat steeds een goed

ruimtelijk inzicht wordt behouden tijdens het terreinwerk. Concreet wil dit zeggen dat aangetroffen structuren steeds in hun geheel worden opgegraven en dat daartoe indien nodig wordt afgeweken van het vooropgestelde werkputtenplan door middel van plaatselijke uitbreidingen. Het couperen gebeurt eveneens pas wanneer de volledige structuur is vrij gelegd.

Men dient te vermijden dat het opgravingsvlak langdurig ongeregistreerd blijft en door extreme weersomstandigheden (vb. droogte of overvloedige regen) beschadigd wordt. Opgravingsvlakken kunnen enkel door zwaar materieel worden betreden nadat het is geregistreerd en na goedkeuring door de veldwerkleider. Aangetroffen structuren worden in hun geheel opgegraven. Dagelijks is een geüpdatet sporenplan beschikbaar.

Alle graafwerken gebeuren onder begeleiding van minstens één archeoloog. Het afgraven van de grond gebeurt laagsgewijs en tot op het archeologisch relevante niveau. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Hierop worden geen afwijkingen voorzien.

Staalname en conservatie dienen te gebeuren volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het vlak en de afgegraven aarde dienen onderzocht te worden met een metaaldetector.

- **Criteria**

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling beantwoord kan worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

- **Schatting totale duur**

Er wordt geschat dat een voldoende grote en ervaren opgravingsploeg van minstens twee archeologen en aangevuld met een veldtechnicus het onderzoek kunnen afronden in ca. 8 werkdagen (inclusief eventueel dichten door de kraan, indien de grond niet elders wordt gestockeerd).

- **Kostenraming**

De kosten voor bemaling, werfinfrastructuur, stabiliteitsmaatregelen, conservatie en niet voorziene uitgravingswerken maken geen deel uit van de kostenraming.

- ➔ Veldwerk (incl. grondwerken), verwerking en rapportage: 25 000 euro
- ➔ Natuurwetenschappelijk onderzoek: 3750 euro

Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek wordt rekening gehouden met minstens volgende natuurwetenschappelijke posten: C14 (VH3), pollen (VH2) en macrobotanie (VH2). De kostprijs van het natuurwetenschappelijk onderzoek wordt geraamd op 15% van de kostprijs van het veldwerk, verwerking en rapportage.

- **Gewenste competenties**

Het veldwerk wordt uitgevoerd door minstens een veldwerkleider en een archeoloog-assistent die permanent op de site aanwezig zijn, eventueel aangevuld met een veldtechnicus. Daarnaast wordt conform de Code van Goede Praktijk een aardkundige betrokken bij het veldwerk, deze dient echter niet permanent op het terrein aanwezig te zijn.

- 1 veldwerkleider (vergunninghouder). Hij/zij:
  - dient houder te zijn van een diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit (artikel 12, 1°);
  - beschikt over minstens 220 werkdagen opgravingservaring, aangetoond via CV, waarvan minstens 80 werkdagen op landelijke sites in de zandleemstreek
- 1 archeoloog-assistenten. Hij/zij;
  - dient houder te zijn van een diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit (artikel 12, 1°);
  - beschikt over minstens 120 werkdagen opgravingservaring, aangetoond via CV
- 1 veldtechnicus.
- Eén aardwetenschapper die gedurende het veldwerk op afroep aanwezig is

- **Risicofactoren**

Er zal op alle momenten (voorbereiding en uitvoering) een gedegen overleg moeten zijn tussen initiatiefnemer, de aannemer bouwwerken en de aannemer archeologie om de werken optimaal op elkaar af te stemmen.

- **Deponering**

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard bij de bouwheer. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).